

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN,

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet over het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie
- tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

De Vlaamse overheid voert sinds 2015, naar aanleiding van vertrekkende Syriëstrijders en jihadisme, een ad hoc beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering en extremisme. Daarvoor werden opeenvolgende actieplannen goedgekeurd waarvan het huidige 'actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie' nog loopt tot en met 2024.

Tot nog toe werd slechts 1 belangrijk beleidsonderdeel, nl. de werking van de Lokale Integratie Veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme (LIVC R), wettelijk geregeld. Gezien het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie blijvende aandacht vergt, wordt via voorliggend voorontwerp van decreet nu ook voor de afbakening, coördinatie en ondersteuning van het beleid een structurele basis voorzien.

In het voorontwerp van decreet worden achtereenvolgens de doeleinden en de scope van het Vlaamse beleid, de noodzakelijke (rand)voorwaarden voor een effectief beleid, en de organisatiestructuur vastgelegd. Daarnaast bepaalt het decreet de ondersteuningsstructuur specifiek voor lokale besturen.

De inwerkingtreding van het voorontwerp van decreet wordt beoogd op 1 september 2024.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur

Beleidsdoelstelling: we ondersteunen lokale besturen in hun sleutelrol bij de preventie van gewelddadige radicalisering.

Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie (21 mei 2021).

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Op 7 juli 2023 werd het voorontwerp van decreet **een eerste keer principieel goedgekeurd** door de Vlaamse Regering:

- VR 2023 0707 DOC. 0885 1BIS
- VR 2023 0707 DOC. 0885 2BIS
- VR 2023 0707 DOC. 0885 3BIS

De sociaal economische raad van Vlaanderen (hierna: SERV) heeft op 4 september 2023 advies uitgebracht (bijlage 3).

De Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna: Vlaamse Raad VWG) heeft op 11 september 2023 advies uitgebracht (bijlage 4).

De Strategische adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (hierna: SARC) heeft op 11 september 2023 advies uitgebracht (bijlage 5).

De Vlaamse Jeugdraad heeft op 6 september 2023 advies uitgebracht (bijlage 6).

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Overeenkomstig de eerste principiële goedkeuring van 7 juli 2023, is advies ingewonnen bij respectievelijk de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de SERV, de Vlaamse Raad VWG, de SARC en de Vlaamse Jeugdraad.

Het voorontwerp van decreet en de memorie worden hierbij voor een tweede principiële goedkeuring voorgelegd, met het oog op het aanvragen van het advies van de Raad van State.

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) besliste om geen advies uit te brengen. De SERV gaf op in haar advies van 4 september 2023 aan dat zij het belang van de thematiek erkent en de doelstelling om

dit preventief beleid structureel in te bedden onderschrijft. De SERV besliste evenwel om geen nader advies uit te brengen over het voorontwerp van decreet.

Naar aanleiding van het advies van de Raad WVG van 11 september 2023 werd het adjectief 'negatieve' polarisatie in het voorontwerp van decreet vervangen door 'schadelijke' polarisatie. Het adjectief 'schadelijk' verdient de voorkeur gezien in de wetenschappelijke literatuur over 'schadelijke' of 'bedreigende' polarisatie wordt gesproken wanneer tegenstellingen niet ideologisch zijn, maar destructief en niet meer vreedzaam te hanteren.

Daarnaast werd, naar aanleiding van het advies van de Vlaamse Jeugdraad van 6 september 2023 en de adviezen van de Vlaamse Raad WVG en de SARC van 11 september 2023 de memorie van toelichting op een aantal plaatsen gewijzigd. De wijzingen in de memorie van toelichting hebben betrekking op:

- het belang van een flankerend regulier beleid waarin men voedingsbodems die kunnen leiden tot gewelddadige radicalisering bij burgers aanpakt;
- een verduidelijking van de definities van schadelijke polarisatie en disengagement;
- een verduidelijking dat disengagement behoort tot de scope van het wetenschappelijk onderzoek;
- de afstemming op de werking rond de thematiek in Brussel;
- het borgen van kennis en kennisdeling die wordt ontwikkeld door de lokale besturen in het kader van hun regierol;
- een verduidelijking over de structurele inbedding van experimentele projecten.

Op de adviezen zelf wordt uitvoerig gerepliceerd in rubriek C. Totstandkomingsprocedure van de memorie. De bemerkingen van de Vlaamse Raad WVG, de SARC en de Vlaamse Jeugdraad, en de repliek erop worden hieronder eveneens opgenomen in B., C. en D.

B. ADVIES VAN DE VLAAMSE RAAD WVG (BIJLAGE 4)

-Algemene appreciatie

De raad vindt het een positieve ontwikkeling dat de Vlaamse overheid via een decreet streeft naar een structurele aanpak van gewelddadige radicalisering en polarisatie. Ze stelt vast dat er duidelijk behoefte is aan een stevige verankering van de aanpak gezien de verschijnselen inherent zijn aan de hedendaagse samenleving. Bijzonder waardevol vindt de raad de verplichting dat elke Vlaamse Regering binnen een jaar na haar aantreden een geïntegreerd actieplan voor vijf jaar opstelt, op basis van een actuele omgevingsanalyse. Bovendien is de raad tevreden dat de krijtlijnen een niet-repressieve aard hebben en gericht zijn op het centrale uitgangspunt van preventie.

De raad onderschrijft m.a.w. het belang en de uitgangspunten van het decreet. In functie van een maximale duidelijkheid formuleert hij een aantal punctuele, artikelsgewijze opmerkingen.

-Artikel 2: definities

De raad vindt het positief dat het decreet polarisatie op een ruime manier behandelt: het decreet erkent de diversiteit van het begrip en stereotypen op basis van terminologie worden vermeden. Het onderscheid tussen diverse vormen van polarisatie en het idee dat ideologische polarisatie inherent is aan een gezonde democratie, waarbij het vinden van een balans tussen vrijheid van

meningsuiting en andere rechten cruciaal is, wordt door de raad sterk onderschreven. De raad heeft echter vragen bij het gebruik van 'negatieve' polarisatie: het begrip ontbreekt in het huidige actieplan en in de wetenschappelijke literatuur, en het is bovendien subjectief. De raad meent dat het aangewezen is om de door het Vlaams Vredesinstituut¹ gehanteerde adjectieven 'schadelijke' / 'bedreigende' polarisatie te hanteren voor het decreet. Dit om te benadrukken dat de tegenstellingen niet ideologisch zijn, maar destructief en niet meer vreedzaam te hanteren.

In de wetenschappelijke literatuur rond polarisatie wordt een veelheid van termen gehanteerd. Het klopt dat de term negatieve polarisatie hierin niet terug te vinden is. 'Negatieve' polarisatie werd tijdens de huidige legislatuur systematisch gebruikt door de Vlaamse overheid, bijv. bij antwoorden op parlementaire vragen, en in het voorontwerp van decreet werd daarop voortgebouwd. 'Negatieve' polarisatie is inderdaad een synoniem voor wat het Vlaams Vredesinstituut in haar onderzoeksrapport beschrijft als 'schadelijke' of 'bedreigende' polarisatie. Om de tekst in overeenstemming te brengen met de wetenschappelijke literatuur werd in het voorontwerp van decreet de terminologie bijgevolg aangepast.

-Artikel 3: doel, uitgangspunten en opdrachten van het beleid

De raad drukt in haar advies haar bezorgdheid uit over de definitie van 'disengagement'. De raad meent dat de definitie vaag is en moeilijk te operationaliseren. Het is niet duidelijk hoe men kan beoordelen of iemands denkwijze daadwerkelijk is veranderd; gewoonlijk heeft 'disengagement' betrekking op observeerbaar gedrag, eerder dan op innerlijke gedachten. De gehanteerde definitie lijkt echter te suggereren dat er controle is over gedachtegangen. De raad vraagt daaromtrent verduidelijking.

De definitie die in het voorontwerp van decreet wordt gehanteerd, is gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur rond disengagement. In de toelichting bij artikel 3, derde lid, in deze memorie van toelichting wordt uitdrukkelijk ingegaan op het onderscheid tussen deradicalisering (ingrijpen in de overtuiging (en de gedachten) die een persoon heeft) en disengagement (ingrijpen in het gedrag van een persoon). Disengagement heeft betrekking op het terugdringen en neutraliseren van handelingen en dan voornamelijk (de bereidheid tot) het gebruik van geweld. Daarmee wordt het doel van disengagement verwoord, nl. iemand begeleiden opdat die persoon geen geweld meer zal (willen) plegen. Om te beoordelen of dat doel bereikt is, beschikken we niet over exacte wetenschap. Zoals de raad terecht opmerkt, kunnen we ons daarvoor niet baseren op innerlijke gedachten. Dat is ook niet wenselijk. Om te beoordelen of disengagement geslaagd is, zal men zich dus baseren op uitspraken en gedragingen van personen. Dat brengt onzekerheid met zich mee: we hebben nooit 100% zekerheid dat disengagement bereikt werd. In de toelichting bij artikel 3, derde lid, werd dit verduidelijkt.

Eveneens wat artikel 3 betreft, drukt de raad haar bezorgdheid uit over het draagvlak voor het decreet. Volgens de raad is het decreet gebaseerd op de bevoegdheid van de minister van Binnenlands Bestuur. Dat is een gemiste kans om een breed en interdisciplinair draagvlak te creëren voor een geïntegreerd beleid.

¹ Polarisatie, conflict en vrede – Geweldloos omgaan met tegenstellingen en spanningen, Vlaams Vredesinstituut, 2021.

In voorliggend voorontwerp van decreet zijn twee aspecten verenigd: enerzijds wordt een Vlaamse beleidsvisie ontwikkeld waarvoor een globale coördinatie- en samenwerkingsstructuur op poten wordt gezet, die moet zorgen voor een breed en interdisciplinair draagvlak voor een geïntegreerd beleid. Anderzijds wordt de gelegenheid te baat genomen om de ondersteuning van partnerorganisaties en lokale besturen, die onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur vallen, structureel te verankeren.

Het hoofddoel van dit voorontwerp van decreet betreft het verankeren van een gezamenlijke beleidsvisie vanuit Vlaanderen, waarin de scope en het doel van het beleid wordt vastgelegd. Vanuit die gedragen visie worden vervolgens, tijdens elke legislatuur geïntegreerde actieplannen opgemaakt via een gezamenlijke coördinatiestructuur. Daarmee continueren we de huidige werkwijze, waarbij -zowel via het Platform Radicalisering als via de actieplannen de inbreng van alle noodzakelijke partners aan het beleid verzekerd is.

Het tweede aspect slaat op het reguliere beleid van de Vlaamse minister van Binnenlands bestuur. Door het versterken van de regiefunctie van de lokale besturen en het erkennen en subsidiëren van partnerorganisaties wordt het reguliere beleid versterkt: lokale besturen krijgen financiële en deskundige ondersteuning voor de ontwikkeling en uitvoering van hun beleid. Overigens nemen ook andere Vlaamse beleidsvelden en domeinen binnen hun reguliere beleid initiatieven om slagkrachtiger te kunnen inzetten op de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie.

Het belang van de samenwerking op Vlaams niveau wordt eveneens in de toelichting verduidelijkt bij artikel 3, vierde lid, punt 2°.

-Artikel 4: onderbouwd en kwalitatief beleid

De raad drukt de bezorgdheid uit dat disengagement niet uitdrukkelijk wordt genoemd als onderzoekslijn in 1° en 4° van artikel 4.

De indeling, zoals opgenomen in het voorontwerp van decreet, overspant de volledige scope van het decreet, nl. wetenschappelijk onderzoek m.b.t. gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie. Disengagement is daar bijgevolg een onderdeel van. Om aan de bezorgdheid van de raad tegemoet te komen werd de toelichting bij artikel 4, 1° als volgt aangevuld: 'Met het wetenschappelijk onderzoek willen we kunnen inzoomen op alle aspecten van het beleid, gaande van onderzoek naar de verscheidenheid van vormen van gewelddadige radicalisering, onderzoek naar tijdige detectie en opvolging, onderzoek naar disengagement en onderzoek naar schadelijke polarisatie en de aanpak ervan.'

-Artikel 5: organisatie van het beleid

De raad is bezorgd over het gebrek aan een bepaling voor beleidsonderzoek en -evaluatie. Dit is essentieel om de effectiviteit van het beleid te evalueren en te kunnen bijsturen waar nodig. Daarnaast drukt de raad ook zijn bezorgdheid uit over het ontbreken van aandacht voor genderaspecten en Brussel in de omgevingsanalyse.

Hoewel er geen expliciete bepaling in het voorontwerp van decreet is opgenomen, is het wel uitdrukkelijk de bedoeling het beleid te evalueren. Zoals onder de toelichting bij artikel 5 reeds was opgenomen, zal de Vlaamse overheid voor de actuele analyse van elk geïntegreerd actieplan beroep

doen op wetenschappelijk onderzoek om (minstens) onderdelen van het beleid te evalueren. Zo wordt de werkwijze bij vorige actieplannen gecontinueerd.² Daarnaast zullen de beleidsdomeinen en -velden de eigen acties in het actieplan evalueren, i.f.v. van de beleidsdoelstellingen die ze voor hun beleid vooropstelden.

Zoals uit de toelichting blijkt, wordt voor het opstellen een actuele omgevingsanalyse niet over één nacht ijs gegaan. Naast input uit wetenschappelijk onderzoek en vanuit de verscheidene beleidsdomeinen in de Vlaamse overheid, zal input vanuit het federale niveau, vanuit de regio's, en vanuit internationale organisaties³ worden meegenomen. Vanuit de coördinatiestructuur kunnen nog bijkomende participatie-initiatieven worden georganiseerd, om input door bijzondere doelgroepen te garanderen.⁴ De ruime bevraging en input moet garanderen dat alle relevante thema's voor het actieplan boven komen drijven. Indien zich de noodzaak zou doen gevoelen tot specifieke initiatieven voor meisjes en vrouwen zal dat zeker meegenomen worden.

Wat Brussel betreft: het gewest ontwikkelt een eigen beleid rond gewelddadige radicalisering. Afstemming wordt bewaakt via de structuren die zijn uitgebouwd op basis van de Strat T.E.R., waar de verschillende regionale overheden deel van uitmaken. Daarnaast maakt de Vlaamse Gemeenschapscommissie deel uit van het Platform Radicalisering. De in het voorontwerp van decreet opgenomen coördinatiestructuur zal het beleid voorbereiden, coördineren en evalueren. Ze zal bijgevolg de actuele analyse of omgevingsanalyse alsook de acties voor de geïntegreerde actieplannen voorbereiden en opvolgen. De minimale samenstelling van de toekomstige overleg- en coördinatiestructuur zal worden bepaald door de Vlaamse Regering. Het is echter de bedoeling dat de Vlaamse Gemeenschapscommissie hier opnieuw deel van uitmaakt zodat zij inbreng kan blijven doen omtrent aandachtspunten, evoluties en initiatieven in Brussel, zowel voor de actuele analyse als het geïntegreerd actieplan. Bij de toelichting onder artikel 5 werd verduidelijkt dat de actuele analyse ook de situatie in Brussel omvat.

-Artikel 9: de rol van de Vlaamse gemeenten in het beleid

De raad is tevreden over het feit dat het decreet de nadruk legt op een lokale en gedecentraliseerde aanpak. Dit is essentieel voor een effectieve aanpak van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke/bedreigende polarisatie. De raad is echter bezorgd over een aantal aspecten van deze aanpak. Zo is het belangrijk om te zorgen voor een goede afstemming tussen de (financiële) ondersteuning voor lokale besturen in het opnemen van hun lokale regierol (o.a. in de LIVC R werking) en de essentiële rol van de VVSG in het operationele verloop van de LIVC R's. Daarnaast is er ook bezorgdheid over de fragmentatie van kennisvergaring en -deling.

We begrijpen de bezorgdheid van de raad omtrent de continuering van de belangrijke rol die partners, zoals de VVSG, spelen in de ondersteuning van de lokale besturen en de kennisdeling. Voorliggend voorontwerp van decreet heeft geenszins de intentie om dergelijke ondersteuning af te bouwen. Integendeel, met de nieuwe regelgeving willen we, via de erkenning en subsidiëring van (een) partnerorganisatie(s) net een stap vooruit zetten door de partnerorganisatie(s) een structurele financiering te bieden op de lange termijn (vijf jaar). Op dit ogenblik wordt o.m. de VVSG slechts op

² Voor vorige actieplannen werd daarvoor beroep gedaan op o.m. het Vlaams Vredesinstituut.

³ Vooral via het RAN.

⁴ Bij het vorige actieplan werd bijkomend input van kinderen en jongeren georganiseerd.

experimentele projectbasis gefinancierd voor haar opdrachten inzake ondersteuning van de lokale besturen. De VVSG, zoals ook andere organisaties, zal de mogelijkheid hebben om een aanvraag in te dienen om erkend te worden als partnerorganisatie. De erkende partnerorganisatie(s) zal/zullen de opdracht hebben de lokale besturen te ondersteunen en te zorgen voor kennisvergaring en -deling. Ze zullen de verworven kennis ook terugkoppelen naar de Vlaamse overheid, die er verder mee aan de slag kan gaan. Daarnaast is er de rechtstreekse financiering van lokale besturen om de lokale regierol inzake preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie te ondersteunen.

-Artikel 10: experimentele projecten

De raad is tevreden over de maatregel om middelen beschikbaar te stellen voor experimentele projecten. Deze maatregel kan innovatieve ideeën stimuleren en bijdragen aan een effectieve aanpak van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke/bedreigende polarisatie. De raad heeft echter bedenkingen over de beoogde 'andere actoren', alsook over de criteria voor experimentele projecten en de noodzaak van duurzame ondersteuning.

De verdere modaliteiten voor de experimentele projecten zullen worden bepaald door de Vlaamse Regering. Het is echter de bedoeling dat de mogelijke indieners zeer uiteenlopend kunnen zijn: het doel van deze subsidies is immers invulling te geven aan dringende, acute noden die niet door erkende partnerorganisaties kunnen worden opgenomen. De criteria zullen bijgevolg ruim genoeg moeten zijn om elke actor met expertise toe te laten om in te schrijven voor een projectsubsidie. De criteria voor elke projectoproep zullen worden bepaald op basis van de dringende nood die zich op dat ogenblik zal voordoen.

Wat de bezorgdheid voor duurzame ondersteuning betreft: de experimentele projectsubsidie zal enkel een opstap zijn om een aanbod te ontwikkelen als antwoord op een nieuwe uitdaging. Na afloop zal het ontwikkelde aanbod duurzaam worden verankerd binnen een/de partnerorganisatie, hetzij doordat de partnerorganisatie de methodiek/ondersteuning zelf zal aanbieden, hetzij doordat de partnerorganisatie de methodiek/ondersteuning op structurele basis zal inkopen bij de ontwikkelende organisatie. Dit laatste werd verduidelijkt in de toelichting bij artikel 10.

C. ADVIES VAN DE SARC (BIJLAGE 5)

- Betrokkenheid beleidsdomeinen

De SARC merkt op dat de teksten van het decreet niet overlopen zijn met de bevoegde beleidsdomeinen zoals ze zijn opgesomd in het decreet, terwijl daar wel een bijdrage van wordt verwacht zoals personeelsinvestering. Een doorgedreven overleg en afstemming zijn noodzakelijk om de verdere samenwerking die dit decreet naar voor schuift te kunnen garanderen en efficiënt te laten verlopen.

In het Platform Radicalisering zetelen momenteel twee vertegenwoordigers vanuit het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Hoewel de ontwerp teksten er niet letterlijk werden

besproken, werden de leden van het platform wel geïnformeerd over het doel en de inhoud van het voorontwerp van decreet. Het platform zal ook geïnformeerd worden over de verdere stappen in het besluitvormingsproces. Eens decreet en uitvoeringsbesluit zijn goedgekeurd zal via de nieuwe coördinatiestructuur intensief worden samengewerkt om zowel de actuele analyse als het nieuwe geïntegreerde actieplan voor te bereiden.

- Focus op lokale besturen

De SARC meent dat de hoofdbeleidsdoelstelling zeer gefocust is op lokale besturen zonder verwijzing naar de andere beleidsniveaus die best cruciaal zijn en ook vermeld worden in het decreet, wat de impact minimaler doet lijken dan de totale context van het decreet eigenlijk omvat. Ook de rol van het middenveld blijft volgens de raad onderbelicht. Er zit veel expertise en ervaringsdeskundigheid in het brede veld, dit kan minstens expliciet worden benoemd. Het lokale beleidsniveau gaat immers ruimer dan enkel de lokale besturen.

Deze opmerking van de SARC vertoont veel gelijkheid met de opmerking van de raad WVG bij artikel 3 van het voorontwerp van decreet. Zoals hierboven werd uiteengezet, verenigt voorliggend voorontwerp van decreet twee aspecten. De hoofddoelstelling betreft de ontwikkeling van een Vlaamse beleidsvisie waarvoor een globale coördinatie- en samenwerkingsstructuur wordt uitgewerkt. Dit moet zorgen voor een breed en interdisciplinair draagvlak voor een geïntegreerd beleid. Daarnaast spelen de lokale besturen een cruciale rol in het preventiebeleid inzake radicalisering, extremisme en schadelijke polarisatie. Daarom wordt, voor de bevoegdheid Binnenlands Bestuur, de ondersteuning van lokale besturen en partnerorganisaties decretaal verankerd. Voor een meer omstandige toelichting verwijzen we naar de reactie op het advies van de raad WVG op pagina 16. Het belang van de samenwerking op Vlaams niveau werd naar aanleiding van het advies van de raden eveneens verduidelijkt in de toelichting bij artikel 3, vierde lid, punt 2°.

Wat de betrokkenheid van het middenveld betreft zijn twee aspecten van belang. Het eerste aspect heeft betrekking op de deelname van middenveldorganisaties aan de LIVC R-werkingen. Daarvoor kan verwezen worden naar het LIVC R-decreet⁵ en deze samenwerking is expliciet opgenomen onder artikel 3, vierde lid, 5° in voorliggend voorontwerp van decreet. Het belang van deelname van wat we gemeenzaam sociopreventieve actoren noemen, kan moeilijk worden overschat. Een effectief preventief beleid kan slechts slagen met voldoende betrokkenheid van de sociopreventieve actoren in het LIVC R-overleg.

Het tweede aspect is het belang van flankerend regulier beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering. Waar geïntegreerde actieplannen inzetten op specifieke pijnpunten die we moeten aanpakken voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie, wordt binnen het reguliere beleid iedere dag opnieuw met veel inzet gewerkt aan mogelijke voedingsbodems voor gewelddadige radicalisering. Vanuit het jeugdwerk, de sportsector, de zorg, onderwijs,... geven mensen elke dag het beste van zichzelf om gelijke kansen

⁵ Decreet houdende de machtiging van de Vlaamse deelnemers aan en de regeling van de modaliteiten van deelname aan de lokale integrale veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme.

voor alle Vlamingen te creëren en de sociale samenhang te versterken. Om dit aspect voldoende onder de aandacht te brengen, werd hieromtrent een passage toegevoegd in deze memorie van toelichting (bij beleidsmaatregelen en doelstelling, 1. Doel en scope van het beleid).

-Context en definiëring

De SARC wijst op het belang om in alle initiatieven die dit decreet zal voortbrengen steeds de brede maatschappelijke context mee te nemen. Ze wijst op het gevaar voor stigmatisering of individualisering van een problematiek. De raad meent dat de nadruk moet liggen op verbindend en preventief werken, waarbij de basisrol van de sociopreventieve actoren (waar jeugdwerk, sociaal-cultureel werk en sport deel van uitmaken) steeds moet gerespecteerd en gevalideerd worden. We moeten ons hoeden voor een ver doorgedreven instrumentalisering van vrijetijdsactoren binnen een veiligheidsproblematiek. De raad meent, in het verlengde van die redenering, dat de definitie van negatieve polarisatie zoals die in het decreet (art. 2) is opgenomen onvoldoende objectief en onvoldoende sterk geformuleerd is, doordat het adjectief 'groeiend/groeiende' wordt gebruikt. Want wie bepaalt wat de sterkte van de groei is en wie of wat bepaalt wat verscherping is? De SARC stelt voor om 'onoverbrugbaar/onoverbrugbare' te hanteren in plaats van 'groeiende/groeiend'.

We onderschrijven het belang om in de initiatieven die dit decreet voortbrengt de brede context mee te nemen. De focus van het Vlaamse beleid inzake gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke⁶ polarisatie ligt immers op preventie en voor een effectief preventief beleid kan het belang van de sociopreventieve actoren in het flankerende reguliere beleid niet genoeg worden benadrukt. Dat haalden we ook in het vorige punt aan en is tevens opgenomen in de algemene en artikelsgewijze toelichting. Inzetten op het tegengaan van schadelijke polarisatie is een belangrijk onderdeel van die preventieve werking, en zoals de SARC terecht stelt, is inzetten op verbinding daarbij cruciaal. Bij dit inzetten op verbinding is het lokale niveau essentieel: veel van onze Vlaamse gemeenten zetten daar ook intensief op in; daarbij wordt nauw samengewerkt met de lokale sociopreventieve actoren.

Polarisatie is een complex begrip, zoals we ook al aangaven in de algemene toelichting. Omdat we misverstanden willen vermijden, willen we in het kader van dit beleid enkel specifiek inzetten op die polarisatie die een gevaar kan inhouden voor onze samenleving: dit gevaar doet zich vooral voor indien er vijandschap ontstaat. Uiteindelijk zal die vijandschap een gevaar inhouden voor een veilige samenleving. Gezien onze nadruk op preventie, willen we al inzetten op de evolutie naar een onoverbrugbaar vijandschap. Indien we m.a.w. preventief wensen te werken, moeten we reeds initiatieven nemen indien we merken dat er 'een groeiend wantrouwen, een verscherping van tegenstellingen' is. Indien we zouden wachten tot er een 'onoverbrugbare' kloof is, zoals de SARC voorstelt, is het voor preventie te laat. Om dit enigszins concreet te maken, geven we enkele voorbeelden van acties die in het kader van dit decreet zouden kunnen worden opgenomen in een geïntegreerd actieplan:

- ontwikkeling van methodieken om schadelijke polarisatie online tegen te gaan;
- versterking van gespreksmethodieken om democratisch van mening te leren verschillen en het debat aan te gaan.

⁶ Het adjectief 'negatieve' werd vervangen door 'schadelijke' n.a.v. het advies van de Raad WVG omdat deze term gangbaar is binnen wetenschappelijk onderzoek.

We menen bijgevolg dat het niet aangewezen is de definitie van schadelijke polarisatie aan te passen. Bovenstaande werd extra toegelicht bij de definitie van schadelijke polarisatie in deze memorie van toelichting.

D. ADVIES VAN DE VLAAMSE JEUGDRAAD (BIJLAGE 6)

-Erken organisaties, mensen en plekken die jongeren centraal stellen als preventieve actoren in hun eigen kracht. Leg hen geen bijkomende eisen op, voorzie voldoende financiering en bouw hun werkingen niet af.

-Behoud het onderscheid tussen de positie van jeugdwerker wat de deelname aan LIVC R betreft. Bescherm deze vertrouwensband en vertrouw op interne deontologische en integriteitsprocessen van jeugdwerk.

Met haar eerste aanbeveling wil de Vlaamse jeugdraad wijzen op het belang en de sterktes van het bestaande preventief beleid. Ze vraagt de Vlaamse overheid om daar verder in te investeren. We onderschrijven met dit decreet het belang van het bestaande reguliere beleid, en zien dit als onontbeerlijk flankerend beleid voor een geslaagd preventiebeleid om gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie zoveel mogelijk te voorkomen. Ook de SARC en de raad WVG wezen daar in hun advies op. Om dit te benadrukken werden in deze toelichting n.a.v. de adviezen bijkomende passages opgenomen onder 'beleidsmaatregelen en doelstelling – doel en scope van het beleid' en bij artikel 3, 2°.

Daarnaast drukt de Vlaamse Jeugdraad haar bezorgdheid uit dat het jeugdwerk een controlerende rol zou krijgen als detectiesysteem voor mogelijk crimineel gedrag. Die bezorgdheid van de jeugdraad duikt al op vanaf het prille begin van het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering. Zoals de Vlaamse Jeugdraad in haar advies zelf aangeeft, is er geenszins een verplichting voorzien om bijv. deel te nemen aan een LIVC R. Het is evenmin de bedoeling om in het kader van voorliggend voorontwerp van decreet bijkomende verplichtingen op te leggen aan het jeugdwerk. In de JoKER wordt onder '3. Analyse van de effecten' al omstandig ingegaan op deze bezorgdheid. We willen naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Jeugdraad wel nogmaals duidelijk stellen dat de LIVC R niet tot doel heeft 'crimineel gedrag', zoals de jeugdraad zelf aangeeft, te bestraffen en losstaat van het 'veiligheidscircuit'. De LIVC R is een besloten vergadering waar bezorgdheden rond bepaalde inwoners besproken kunnen worden. De gedachtewisseling moet toelaten een correcte inschatting te maken van een eventuele veiligheidsproblematiek. Indien de overlegtafel tot de conclusie komt dat er daadwerkelijk sprake is van een ernstig risico moeten vervolgens alle deelnemers akkoord gaan over verdere doorverwijzing.

-Blijf inzetten op een brede interpretatie van negatieve polarisatie waarbij discriminerende of stereotyperende terminologie wordt vermeden. Trek deze lijn door naar lokale besturen.

De Vlaamse Jeugdraad spreekt zich positief uit over het onderscheid dat in het voorontwerp van decreet wordt gemaakt tussen negatieve⁷ polarisatie en andere vormen van polarisatie. Daarnaast spreekt de Jeugdraad zich positief uit over de brede scope van het beleid: het voorontwerp van decreet neemt afstand van een focus op bepaalde vormen van gewelddadige radicalisering maar richt zich tot alle vormen van gewelddadige radicalisering, zonder deze te categoriseren. Diezelfde insteek geldt uiteraard ook voor lokale besturen.

-Btrek kinderen en jongeren en het middenveld in de verdere uitrol van het actieplan en het platform deradicalisering.

De Vlaamse Jeugdraad doet een oproep naar de volgende Vlaamse Regering om kinderen en jongeren te betrekken bij de actuele analyse, de uitwerking, opvolging en evaluatie van het actieplan. De samenstelling van de coördinatiestructuur moet garanties bieden om betrokkenheid vanuit de jeugdsector te verzekeren. Op dit ogenblik maakt er een vertegenwoordiger van het Vlaamse jeugdbeleid deel uit van het platform Radicalisering. Het komt toe aan de Vlaamse Regering om te bepalen welke actoren betrokken zullen worden bij de opmaak van het eerstvolgende actieplan.

-Investeer structureel in lokaal beleid, in samenspel met Vlaams en federaal niveau. Dit niveau staat mee in voor primaire preventie. Daarnaast speelt lokaal beleid ook een noodzakelijke rol binnen de verdere stappen: van detectie, begeleiding, tot nazorg.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt de Vlaamse overheid structureel te investeren in lokaal beleid, in het bijzonder gericht op kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. In de algemene toelichting wordt aangegeven wat het belang is van structureel flankerend beleid in de diverse sectoren. Dat geldt des te meer voor het lokale niveau. De investeringen in het reguliere beleid, ook lokaal, vallen echter buiten de scope van dit voorontwerp van decreet.

-Voorzie ruimte om te investeren in experimentele projecten en zorg voor de nodige verduurzaming van waardevolle projecten.

De Vlaamse Jeugdraad vindt de ruimte die het decreet voorziet voor experimentele projecten een goede zaak en geeft aan graag betrokken te worden bij het bepalen van de modaliteiten, opdat ook kan ingespeeld worden op nieuwe tendensen bij kinderen en jongeren.

Zoals in de toelichting van artikel 10 is aangegeven, willen we met de experimentele projectsubsidies kunnen inspelen op nieuwe en acute noden. Het gaat dan om noden die nog niet bekend waren bij het opstellen van het geïntegreerd actieplan, en waarop we tijdens de vijfjarige periode moeten inspelen. Signalen zullen in eerste instantie worden gecapteerd door de vertegenwoordiger vanuit het Vlaamse Jeugdbeleid in de coördinatiestructuur. Uiteraard kan de Vlaamse Jeugdraad dringende signalen ook rechtstreeks signaleren aan het secretariaat van de coördinatiestructuur.

De zorg van de Vlaamse Jeugdraad voor de verduurzaming van de experimentele projecten is terecht. Daarop werd geanticipeerd door voorliggend voorontwerp van decreet: effectieve

⁷ Het adjectief 'negatieve' werd in het voorontwerp van decreet vervangen door 'schadelijke'.

experimenten zullen worden ingebed binnen de erkende partnerorganisatie(s). Dit werd bijkomend opgenomen bij de toelichting over artikel 10.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2023 0707 DOC. 0885 1BIS bij de eerste principiële goedkeuring van 7 juli 2023.

B. ESR-TOETS

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2023 0707 DOC. 0885 1BIS bij de eerste principiële goedkeuring van 7 juli 2023.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2023 0707 DOC. 0885 1BIS bij de eerste principiële goedkeuring van 7 juli 2023.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN EN OP BRUSSEL

Hiervoor verwijzen we naar de nota Vlaamse Regering VR 2023 0707 DOC. 0885 1BIS bij de eerste principiële goedkeuring van 7 juli 2023.

4. VERDER TRAJECT

Dit voorontwerp van decreet wordt na de tweede principiële goedkeuring voorgelegd voor advies aan de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van decreet over het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en schadelijke polarisatie en de bijhorende memorie van toelichting;

2° de Vlaamse minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Binnenlands bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke kansen,

Bart Somers